

Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi

Zeitschrift für Forschungen zur deutschen Sprache und Kultur
The Journal of German Language and Culture Research

Cilt 5 Sayı 1 Haziran 2023/ Volume 5 Issue 1 June 2023

Geliş Tarihi: 02.05. 2023- Kabul Tarihi: 05.06. 2023 /Submitted: 02.05.2023- Accepted: 05.06. 2023

Doi: 10.55143/alkad.1291500

II. Yabancı Dil Almanca Ders Materyalinde Eklektik Yöntem Analizi: “Wie Bitte? A1.1” Örneği*

Analysis of the Eclectic Method: Using the Example “Wie Bitte? A1.1” as Educational Material for German as a Second Foreign Language

Meltem CANGÜL**

Nursen Zehra BERÇİN***

Öz

Bu araştırmanın evrenini ortaöğretim kurumları İkinci Yabancı Dil Almanca derslerinde ders materyali olarak kullanılan Almanca ders kitabı “Wie Bitte? A1.1”, örneklemini ise yine aynı materyalin “Eklektik Yöntem” (Seçmeli/Karma Yöntem) yönünden incelenmesi oluşturmaktadır. Bilindiği üzere, yabancı dil öğretiminde dilin nasıl öğretileceği konusunda dil öğretim yöntemlerinden (Methodik) yararlanılmaktadır. Bu süreçte yöntemler yol gösterici olarak önem kazanmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “doküman analizi” yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada literatür çalışması doğrultusunda özellikle Almanca dil öğretiminde kullanılan yöntemler seçilerek bunlara analizde değinilmiştir. Uygulama bölümünde yapılan analiz sonucunda ise, “Wie Bitte? A1.1” adlı Almanca ders kitabında farklı yöntemlerin bir arada kullanıldığı tespit edilmiştir. Analiz sonucu elde edilen bu bulgular ışığında “Wie Bitte? A.1.1” Almanca ders materyalinin tek bir öğretim yöntemi ile değil, seçmeli/karma bir dil öğretim yöntemi olan “Eklektik Yöntem” ile yazıldığı gösterilmektedir. Bu bağlamda, yabancı dil Almanca öğretiminde hedef kazanımlara ulaşmada önemli rol üstlenen Eklektik Yöntem’in öğretimi daha etkin kıldığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eklektik (Seçmeli/Karma) Yöntem, Yabancı Dil Almanca Öğretimi, Almanca Ders Kitabı İncelemesi

*Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında ürettiği yüksek lisans tezinden üretilmiştir

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı
e-posta: meltemcangul@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8122-9514

*** Dr. Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı.
e-posta: nursen@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6024-6438

Abstract

In this research, the textbook for German as a foreign language "Wie Bitte? A1.1" in the sense of the "eclectic method" (choice / mixed method). On the one hand, the analysis shows that the corresponding textbook was actually conceived through the use of the "eclectic method" and, on the other hand, it draws attention to the relevance of this method. The study substantiates and demonstrates the basic considerations of the eclectic method using examples from the relevant DaF textbook. Accordingly, the conclusion states that the teaching and learning objectives provide maximum success during the teaching process through the combination of different language teaching methods, whereby the teachers do not have to rely on a single method.

Keywords: Eclectic Method (choice / mixed method), Foreign Language-Teaching Methods, German as a Foreign Language, Textbook Analysis for German Language Lessons

Giriş

Küreselleşen dünyada yabancı kültürden insanlar arası iletişim ve etkileşimin önem kazanmasıyla birlikte, yabancı dil öğrenimine talep de artmıştır. Dünyaya açılmanın kapılarını aralamaya olanak sağlayan yabancı dil ve kültürü, insanoğlunun farklı bir dili ve kültürü tanıma evresinde, özünde kendi öz dil ve kültürünü keşfetme serüvenidir. Yabancı dil ve kültürünü öğrenme sürecinde kişi farkında olmaksızın yeni tanıştığı dil ve kültür ile, içinde bulunduğu kültür ve dili arasında karşılaştırma yaparak, daha önce hiç üzerinde düşünme gereği duymadığı ayrıntılarla yüzleşir ve yaşamında daha bilinçli adımlar atmaya başlar.

Bundan dolayı, günümüzde eğitim politikaları, ülkelerin ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel gereksinimlerini dikkate alarak oluşturulmaktadır. Özellikle son yıllarda ülkemizde hem resmi hem özel kurumların ilk ve ortaöğretim kademelerinde yabancı dil derslerine daha fazla önem verilmeye başlanmış olsa da yabancı dil öğretimi gerek içerik gerek ise öğretim yöntemi açısından bilimsel çalışmalar çerçevesinde, hala tartışılan bir alan olma özelliğini korumaktadır.

Ülkemizde yabancı dil öğretiminde hedeflenen başarının sağlanamamasına yol açan birçok neden olmakla beraber, bunların arasında en önemlisi ve sorunların en temelini oluşturan sorunsal, literatürde "Yöntem" kimliğini almış, mevcut öğretim yöntemlerinin etkin ve bilinçli kullanılmamasından kaynaklanmaktadır.

Dolayısıyla, yabancı dil öğrenimi ve öğretimindeki sorunların ortadan kaldırılabilmesi için yöntem sorununa bir çözüm getirilmesi gerekmektedir. Araştırma, hâlihazırda ortaöğretim kurumlarında ikinci yabancı dil olarak yer alan Almanca dersinde kullanılmakta olan "Wie Bitte? A1.1" adlı ders materyalinin "Eklektik Yöntem" parametreleri ile oluşturulduğunu ortaya koyarak, Almanca öğretiminde hedeflenen başarı için eklektik bir sistemin varlığına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Yabancı dil öğretiminde neden hedeflenen başarıya ulaşılamadığı, ya da daha başarılı bir dil öğretiminin nasıl gerçekleştirilebileceği konusundaki düşünceler, bilim insanlarını sürekli bir yöntem arayışına itmiştir. Bu sebeple Almanca öğretiminde kullanılan ders kitaplarında hangi yöntem veya yöntemlerin kullanıldığının tespiti, Almanca ders kitaplarının sadece tek bir yöntem ile değil "Eklektik Yöntem" ile yazıldıklarının ortaya koyulması noktasında önemlidir.

Bu zamana kadar pek çok öğretim yöntemi geliştirilmesine rağmen, bir ders sürecinde sadece bir öğretim yönteminin uygulanması, çoğu zaman tek başına yeterli gelmemektedir. Öğretilmesi hedeflenen konunun içeriğine göre, genellikle birden fazla öğretim yöntemi bu süreçte iş birliği yapmak zorunda

kalmaktadır. Bu noktada, aktif ve bilinçli kullanılan öğretim yöntemlerine ek olarak “Eklektik Yöntem” devreye girmektedir.

Bu araştırmanın, ülkemizde öğrencilerin hizmetine sunulan Almanca ders kitaplarının hazırlanması sırasında dikkate alınması durumunda, Almanca öğretiminde verimliliğe katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunsalı

Avrupa Konseyinin en temel yöntem ilkesi, dil öğrenimi ve öğretiminde kullanılacak yöntem ve araştırmaların, sosyal bağlamdaki bireyin gereksinimleri doğrultusunda belirlenmiş amaçlarının gerçekleştirilmesinde en etkili yol olduğudur. Etkililik, insan doğası ve maddi kaynakların yanı sıra, öğrencinin motivasyonu ile kişilik özelliklerine de bağlıdır. Bu temel ilkeleri dikkate almak, önemli ölçüde farklı hedeflerin ve daha da önemlisi farklı öğretim yöntemleri ve malzemelerinin kullanılmasını gerektirir (Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni [OABM], s. 133). Şöyle ki, modern diller günümüzde farklı yollarla öğrenilir ve öğretilir ve Avrupa Konseyi, dil öğrenenlerin iletişim gereksinimlerinin yanı sıra, onların bu gereksinimlerini karşılayan ve onların özelliklerine uygun materyal ve yöntem kullanımını temel alan bir yaklaşımı destekler.

Ortaöğretim kurumlarında yabancı dil eğitimi ve öğretiminin amacı, Millî Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun bir biçimde ve aynı zamanda kurumların düzeyleri, hedefleri de göz önüne alınarak eğitim ve öğretimi gerçekleştirilen yabancı dilde öğrencilerin; dört ana beceriyi (Dinleme – anlama, okuma – anlama, konuşma ve yazma) edinmeleridir. Ayrıca eğitim ve öğretimi verilen dille iletişim kurabilmelerini ve yabancı dil öğretimine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaktır (Resmî Gazete, 2006).

Güncellenen ülkemiz yabancı dil eğitim programlarının en büyük ve süregelen problemlerinden birinin yabancı dili öğretme ve öğrenme olduğu ve uygulamaya gelindiğinde hem birinci yabancı dil öğretiminde hem de ikinci yabancı dil öğretiminde istenilen düzeye henüz ulaşamadığı söylenebilir. Yabancı dilin herkes tarafından önemsenmesine rağmen, yıllardır bu konuda hedeflenen başarıya ulaşamaması, dikkat çekicidir. Bu nedenle başarısızlığın sebeplerinin incelenmesi ve gerekli önlemlerin alınması son derece önemlidir.

Türkiye’de Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi

Türkiye’de Almanca öğrenmek giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Özellikle Almanya’da üniversite öğrenimi, yüksek lisans, doktora öğretileri vb. gibi akademik hedefler veya mesleki çalışmalar için Almanca bilmek birinci koşuldur. Almanya’nın Tıp ve Mühendislik dallarında sunduğu eğitim olanakları ise, Almanca öğrenimini cazip hale getirmektedir.

Almanca, devlet okullarında bazı ilköğretim okullarında ve tüm ortaöğretim kademelerinde “zorunlu seçmeli ikinci yabancı dil” olarak farklı diller arasından seçilerek öğretilmektedir. Yabancı dil öğretiminde dört temel beceri olan okuma, anlama, konuşma ve yazma kazanımları üzerinde durulmaktadır.

Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri

“Yöntem” kelimesi Yunanca “methodos” veya Latince “methodus”tan gelir ve genellikle “belirli bir hedefe erişim/prosedür” veya “belirli bir hedefe götüren yol” anlamlarına gelir (Heuer, 1979).

Sistemli bir öğretimin temel taşı olan yöntem, Türk Dil Kurumu’nun sözlüğünde “bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol, usul, sistem, prosedür, politika” ve “Bilimde belli bir sonuca erişmek için bir plana göre izlenen yol, metot” olarak geçmektedir.

Başka bir ifadeyle, “Yöntem” dersin amacına, hedef kitlesine ve öğrenme şartlarına bağlı olarak derste uygulanan yol, dersin sürecini yönlendiren uygulama biçimi olarak tanımlanabilir (Uzuntaş & Yıldız, 2017).

Eğitimde “Nasıl öğreteceğim?” sorusunun cevabını yaklaşımlar, yöntemler ve teknikler vermektedir. Bir başka deyişle, eğitimde belirlenen her amacın hedef kitleye aktarımında yaklaşım, yöntem ve tekniklerden yararlanılmaktadır (Güzel & Barın, 2013). Bu nedenle dilin nasıl öğretileceği süregelen bir tartışma konusu olmuş ve günümüze dek birçok yöntem geliştirilip uygulamaya konulmuştur.

Her yöntemin, yabancı dil öğrenirken neyin önemli olduğunun görülebileceği özellikleri ve ilkeleri vardır. Ancak, farklı gruplar da farklı yöntemler gerektirir.

Aslında, yabancı dil öğretiminde kullanılagelen yöntemler, genel itibarıyla, kullanılmakta olan bir yöntemin eksikliklerini veya yetersiz kaldığı noktaları kapatmak amacıyla ortaya çıkmış, bu çabalar yabancı dilin daha iyi öğretimine katkı sağladığı gibi, bu alana alternatif yöntemler kazandırmıştır. Günümüze kadar pek çok öğrenim ve öğretim yöntemi geliştirilmesine rağmen gerçek anlamda tek başına yeterli ve ideal bir yöntemin varlığından söz edilememektedir (Memiş & Erdem, 2013).

Yabancı dil öğretimi dört temel beceriyi kapsamasına rağmen tüm becerilerin aynı anda kazandırılmasının zor ve olanaksız olduğunu savunan Demirel, yabancı dil öğretiminde farklı yöntemlerin bilinmesi ve amaca yönelik olarak kullanılması gerektiğini belirtmiştir (Demirel, 2010).

Yöntemlerin başarılı olabilmesi için kullanım özelliklerinin yanı sıra hedef kitlenin kişisel özellikleri, öğretimin yapıldığı çevrede konuşulan dil, ekonomik ve sosyal durum vb. gibi bazı faktörlerin de dikkate alınarak yöntemin kullanım özelliklerinin uyarlanması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü, her dilin kendine özgü sözdizimsel, morfolojik ve fonetik özellikleri olduğundan, yabancı dil olarak öğretimi yapılacak bütün dillerin kendi öğretim yöntemleri oluşturulmalıdır (Memiş & Erdem, 2013).

İnsanlıkla birlikte sürekli gelişim ve değişim içinde olan dilin, tek ve durağan bir yöntemle öğretilmesi mümkün değildir. Bu sebeple, öğretimde kullanılacak yöntem bu değişimlere uyum sağlamalı ve devamlı gelişim içinde olmalıdır (Memiş & Erdem, 2013).

Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü’nce kabul edilen ve yaygın bir biçimde kullanılan yabancı dil öğretim yöntemlerinden bazıları sırasıyla şunlardır;

1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Die Grammatik-Übersetzungs-Methode)
2. Direkt Yöntem (Die Direkte Methode)
3. İşitsel-Dilsel Yöntem (Die Audio-Linguale Methode)
4. Aktarımsal Yöntem (Die Vermittelnde Methode)
5. İşitsel-Görsel Yöntem (Die Audiovisuelle Methode)
6. İletişimsel Yöntem (Die Kommunikative Methode)
7. Kültürlerarası Yöntem (Die Interkulturelle Methode)
8. Eklektik Yöntem (Die Eklektische Methode)

Yukarıda belirtilen öğretim yöntemlerinin hepsine burada ayrı ayrı yer verilmeyecek¹, çalışmamızın bel kemiğini oluşturan “Eklektik Yöntem”e dair ayrıntılar aktarılacaktır.

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Yüksek Lisans Tezi Kuramsal Çerçeve 2.3.

Eklektik Yöntem (Die Eklektische Methode-EM)

Eklektizm, Türk Dil Kurumu'ndaki karşılığıyla "seçmecilik" demektir. Yunanca "eklektos", yani seçilmiş kelimesinden türetildiği varsayılan bir kavramdır. Literatürde bu yöntem, "Eklektik", "Seçmeli", "Seçmeci" veya "Karma" Yöntem olarak adlandırılmakta olup, çalışmamızda bu yöntem için "Eklektik" ifadesi kullanılacaktır.

Dahl'a göre ise "Der Weg führt vom "Methodenmonismus" zum "Methodenpluralismus"; yani, yol, "tek yöntemden" "yöntem çoğulculuğuna" gider (Dahl, 2013). Anahtar terim "metodolojik çoğulculuk" tur (Bach & Timm, 2009).

1990'ların başlarında ortaya çıkan ve popülerite kazanan ve çoğulcu bir yaklaşım olarak kabul edilen bu yöneme göre dil bir bütündür ve telaffuz, dil bilgisi ve sözcük öğretimi olarak bölümlere ayrılamaz. Diğer bütün yöntemlerin de güçlü ve zayıf yönleri olduğu için, bu yöntem en çok kullanılan yöntem olmuştur. Bu yöntem, farklı yöntem ve yaklaşımların bir kombinasyonudur ve öğrencinin yaşı ya da standardı ne olursa olsun oldukça etkilidir. Seçmeci Yöntem'e göre öğrenme, doğası gereği her zaman yenilikçi ve eğlencelidir. Bu yöntemin göze çarpan özelliklerinden bazıları çoklu görevler, yüksek düzeyde etkileşim, eğlenceli öğrenme, nesnel bağlantı, gerçek yaşam deneyimleri ve hızlı sonuçtur (Kumar'dan aktaran Akyıldız, 2019). Seçmeli Yöntem bir yöntemden çok, yöntem seçme tekniğidir. Bu görüşü öne süren ilk isimler uygulamacı dilbilimciler Henry Sweet ve Harold Palmer'dir.

Yöntemin temel ilkesi, tek ve kesin bir yaklaşımı olan yöntem yerine, dil öğretimi konusunda genel prensipler olmasıdır (Erdem & Memiş, 2013).

Yaşadığımız yüzyılda insan, biyolojik, psikolojik yönü baskın olan ve sosyal bir varlık olarak tanımlandığı için, insan davranışının açıklanmasında eklektik yaklaşım kullanılması gitgide yaygınlaşmaktadır. Bu yüzden her model ve yaklaşımın sunduğu en iyiyi alıp, farklı bir sistemde birleştirilmesi eğitim sistemi içinde sürekli yenilenen ve değişen dinamik bir yapıyı öne çıkararak tek düzeliği ortadan kaldırmaktadır (Arslan, 2022).

Öğretilen dile göre özel prensipler geliştirilerek, dil öğrenimini hedefe ulaştıracak her yöntem ve araçtan yararlanılır. Bir başka deyişle, "İyi yöntem yoktur." anlayışı yerine, iyi yöntemin duruma göre değiştiği anlayışını yansıtmaktadır (Altun Demir, 2015).

Her yeni yöntemin güçlü ve zayıf yönleri olduğu için her yönüyle ideal tek bir yöntem elde edilememiştir çünkü tek bir yöntem herkesin başarısını sağlayacak bir reçete gibi kabul edilemez (Larsen Freeman'dan aktaran Akyıldız, 2019).

Hazır müfredatla belirli ünite, konu, etkinlik ve öğrenme sistemi oluştururken her bir çocuğa aynı müfredat sunulması bir dezavantajdır çünkü her çocuğun bireysel, biyolojik, bilişsel, duygusal ve psikolojik farklılıkları mevcuttur. Her içerik ve materyal her çocuğa uygun değildir. İşte eklektik yaklaşım bu farklılıklardan yola çıkarak her bir sistemdeki ve modeldeki çocuğa uygun ve en etkili kısımları seçerek yeni bir eklektik model oluşturur. Bu yöntem çok çeşitli beceri alanlarına hitap ederek çocukların çok yönlü gelişimini hedefler. Montessori, High-Scope, Reggio Emilia gibi öğrenci odaklı yaklaşımlar bu tarz karma anlayış oluşturmaya müsaittir (Arslan, 2022).

Yabancı dil öğretiminde, öğrenenlerin özelliklerinin, dil öğrenme amaçlarının, öğretimin hedefinin bilinmesi, dil öğretiminde seçilecek yöntemin belirlenmesi için son derece önemlidir (Sebüktekin, 1973).

"Seçmeci Yöntem'de öğretmen, dil öğretim yöntemlerinin en iyi ve en yararlı yönlerini seçer ve kendi amacı doğrultusunda kullanır. Dört temel beceriye eşit derecede önem verilir. Dil öğretimi hedef dille yapılır. Gerektiğinde anadiline de yer verilir. Yöntem, dil öğretimindeki konuları gerçek hayattan seçmeye

önem verir. Başlangıçta çeviri üzerinde pek durulmaz. Öğrencilere belli bir seviyeye geldikten sonra çeviri yaptırılır. Sözcükler anlamlı tümceler içinde öğretilir. Pek çok seçme olanağı olduğu ve öğretmene geniş özgürlük tanıdığı için, günümüzde Seçmecî Yöntem’e büyük bir ilgi duyulmaktadır” (Karatay, b.t.).

Öğretim etkinlikleri yapılırken dil öğretim ilkelerinden “basitten karmaşığa”, “somuttan soyuta”, “bilinenden bilinmeyene” ilkeleri benimsenmiştir. Mümkün olduğunca sınıf içindeki bireysel farklılıklar dikkate alınır. Bu sebeple öğretim ortamı oluşturulurken yaş aralıklarına, sınıf mevcuduna, meslek gruplarına vb. dikkat edilir. Öğrencilerin motivasyonu önemsenir ve öğretmen bunu sağlamak için derse başlamadan öğrencilerle iletişim kurar. Öğretilecek konunun genel hedefi açıklanır, önceki öğrenilenlerle bağlantı kurulur. Öğretilen konu ile ilgili alıştırmalar yapılır. Öğrencilerin konuyu öğrenip öğrenmediği ölçülür ve dersin sonunda öğretilen konu özetlenir. Öğrencilere konuyla ilgili ev ödevi verilir (Doğan, 2012, s.208).

Genel olarak tüm yabancı dil öğretim yöntemleri için denilebilir ki; dil öğretimi aktif bir süreçtir ve teknolojinin, ihtiyaçların ve hayatların her gün gelişmeye devam ettiği bu çağda, değişime ayak uydurabilecek farklı yöntem ve yaklaşımların kullanılması kaçınılmazdır. Öğrencinin öğrenebileceği, kendi bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanını geliştirebileceği öğretim yöntemleri önem kazanmıştır.

“Wie Bitte? A 1.1” Almanca Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarına Genel Bakış

Bu bölümde, “Wie Bitte? A1.1” adlı Almanca ders kitabı ve “Wie Bitte? A1.1” çalışma kitabı hakkında bilgi verilecek ve akabinde “Eklektik Yöntem” bazında ele alınacaktır.

“Wie Bitte? A1.1” adlı ders kitabının ön kapağı, Federal Almanya Cumhuriyeti (Bundesrepublik Deutschland -BRD-) bayrağının renklerinden oluşan bir bavul ve Almanya’nın tarih ve kültürüne ait çizimlerden oluşmaktadır. Ders kitabı A4 boyutundadır ve ön kapağında Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nin öngördüğü şekilde kitabın dil düzeyi “A1.1” olarak belirtilmiştir.

Araştırmamızın ana unsurunu oluşturan “Wie Bitte? A1.1” adlı ders kitabı, Döndü Öztürk, Fadime İncebel, Fatma Balkan, Tülay Yıldırım ve Yasemin Canoğlu tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi uyarınca MEB’e bağlı, hazırlık kademesi olmayan; Anadolu, Fen ve Sosyal Bilimler Liseleri’nin 9. ve 10. sınıflarında ikinci yabancı dil olan Almanca dersinde ders materyali olarak kullanılmaktadır. Toplamda sekiz modülden oluşan “Wie Bitte? A1.1” kitabının ilk dört modülü 9. sınıflarda ve son dört modülü 10. sınıflarda kullanılmaktadır.

Öğrencinin kullanımına sunulan set, iki kitaptan oluşmaktadır. İlki ders kitabı ve ikincisi ise çalışma kitabı niteliğindedir. Çalışma kitabında, ders kitabında işlenen konuların pekiştirilmesi amacıyla hazırlanmış olan alıştırmalara yer verilmiştir.

“Wie Bitte? A1.1” adlı ders kitabı 104 sayfadan oluşmaktadır; sayfalar renklidir ve görseller mevcuttur. Ders kitabında sekiz modül ve her modüle ait üç alt başlık bulunmaktadır. Ana başlıkları oluşturan modüller;

1. Hallo! 2. Mein Gymnasium, 3. Meine Familie, 4. Der Alltag, 5. Essen und Trinken, 6. Besondere Tage, 7. Freizeitaktivitäten ve 8. Einkaufen şeklindedir.

Her modül farklı renklerle belirtilmiştir ve 8’er sayfadan oluşmaktadır. Modüllere ait alt başlıklar ise A, B ve C harfleri ile belirtilmiştir.

Ders kitabının giriş sayfasında sırasıyla İstiklal Marşı, Türkçe olarak Gençliğe Hitabe ve Mustafa Kemal Atatürk’e ait portre fotoğrafı vardır. İçindekiler bölümünde, modül ve konular sayfa numaraları ile verilmiştir. Her modülün ilk sayfasında bulunan dilbilgisi konu başlıkları, modül içindeki dilbilgisi konuları ile örtüşmemekte olup, aynı zamanda modül içerisindeki işleniş sırasına göre sıralı da verilmemiştir.

Altıncı ve yedinci sayfalarda “Wie Bitte? A1.1” ders ve çalışma kitabının kullanımına ilişkin bilgiler ve yönergeler Türkçe verilmiş, Almanca ders ve çalışma kitaplarında ise dört temel dil becerisine yer verildiği belirtilmiştir. Yönergeler bölümünde dört temel dil becerisine ait semboller verilmiş olsa da ders kitabı içerisinde “dinleme sembolü” hariç diğerleri için semboller kullanılmamıştır.

“Wie Bitte? A 1.1” Almanca Ders Kitabının Genel Özellikleri

Ders kitabının tamamında olduğu gibi, dinleme metinleri kulaklık sembolü ile belirtilmiştir. Diğer dil becerilerinde alıştırmaların hangi beceriyi geliştirmeye yönelik olduğunu belirten semboller bulunmamaktadır. Karekod uygulamasıyla sadece modüllere ait etkileşimli ders kitabı açılmaktadır. Kitabın girişindeki kullanım yönergeleri bölümünde belirtildiği gibi karekodu taratarak, resim, video, animasyon, soru ve çözümleri vb. ilave kaynaklara ulaşmamaktadır. Her modülün sonunda okuma, yazma, dinleme ve konuşmadan oluşan dört temel dil becerilerini ölçen “Fertigkeitstraining” bölümü vardır.

Dört temel dil becerisi açısından değerlendirildiğinde, “Wie Bitte? A1.1” ders kitabında A1.1 düzeyinde Öner’in araştırmasına göre 77, çalışma kitabında 113 adet yazma alıştırmaları bulunmaktadır (Öner, 2019, s.68). Buradaki araştırmada ise 82, çalışma kitabında yine 119 adet yazma alıştırmaları tespit edilmiştir.

İkinci sırada 70 adet okuma etkinliği tespit edilmiştir. Burada üzerinde durulması gereken önemli noktalardan birisi, dört temel dil becerisini birbirinden kesin şekilde ayırmadaki güçlüktür. Okuma etkinliklerinde, okumak dışında yazma alıştırmaları da içermesinden dolayı kesin olarak sadece “okumak” veya “yazmak” olarak ayırmak güçleşmektedir. Aynı şekilde dinleme becerisi alıştırmalarında konuşma becerisinin geliştirilmesi de hedeflenmesi halinde, yine aynı durum söz konusu olabilmektedir. “Wie Bitte? A1.1” ders materyalinde daha önce yapılmış olan araştırmalarda dört temel dil becerisi ile ilgili bulunan okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerine ilişkin sayısal değerlerde az da olsa farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu durum, çıkarılacak sonuçlar konusunda farklılıklara yol açmamaktadır.

Toplamda 8 modülde 55 dinleme metni bulunan kitapta, farklı etkinliklerin uygulandığı görülmektedir. Bunlardan 35’i duyduğunu anlama etkinliği, 9’u duyduğunu yazma etkinliği, 6’sı duyduğunu tekrar etme ve 5’i de duyduğunu işaretleme etkinliğidir.

Konuşma etkinliği en az üstünde durulan becerilerden olmakla birlikte, 42 tane tespit edilmiştir. Yani en fazla “Yazma” ve ikinci sırada “Okuma” sonra “Dinleme” ve en az “Konuşma” becerisini destekleyen alıştırmalara yer verilmiştir.

Modül 8’den sonraki iki sayfada Mustafa Kemal Atatürk ve ailesinin yanı sıra Türkiye’deki resmi bayramlar yer almaktadır.

Ders kitabının sonunda dil bilgisi konuları sayfa 92 ile 95 arasında tablo şeklinde verilmiştir. Ders kitabında geçen Almanca kelimeler, modüllere ayrılmış şekilde, çoğulları ve Türkçe anlamlarıyla birlikte, tablo şeklinde bulunmaktadır ve ders kitabının en son sayfasında kaynakça verilmiştir.

Ders kitabında yer alan sayfa numaraları Almanca verilmiştir. Kitap içerisinde konuların tümü tek dillilik ilkesine uygun şekilde hazırlanmış olup, ders kitabı başındaki kitap kullanım kılavuzundaki yönergeler Türkçe verilmiştir. Kitabın dinleme metinlerine EBA’dan ulaşılabilir.

“Wie Bitte? A 1.1” Almanca Öğrenci Çalışma Kitabının Genel Özellikleri

“Wie Bitte? A1.1” adlı çalışma kitabı 68 sayfadır ve ünite renkleri ders kitabındaki modül renkleri ile aynı seçilmiştir. Her modüle ait 6 sayfa etkinlik bulunmaktadır. Modüllere ait alt başlıklar ders kitabındaki gibi A, B ve C şeklinde belirtilmiştir.

Öğrenci Çalışma kitabının girişindeki kullanım yönergeleri bölümünde belirtildiği gibi karekodu taratarak, resim, video, animasyon, soru ve çözümleri vb. ilave kaynaklara ulaşılamamaktadır.

Çalışma kitabında dinleme ve konuşma becerilerine yönelik hiçbir alıştırmaya bulunmamaktadır. Toplam 152 alıştırmadan 119’si yazma, diğer 33 tanesi okuma becerisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu alıştırmalarda da ders kitabında olduğu gibi, yine “yazma” ve “okuma” alıştırmalarını birbirlerinden kesin çizgilerle ayırmak mümkün değildir. “Wie Bitte? A1.1” çalışma kitabındaki modül sayıları ve konuları ders kitabı ile örtüşmektedir.

Her modülün sonunda “Ünite Öz Değerlendirme” formu verilmiştir. Öğrenciler bu formla kendilerini değerlendirebilmektedir. Bu ölçekte öğrenciler kendilerini “dinleme, konuşma, okuma, yazma ve diğer” alt başlıklar altında, Mükemmel (4), İyi (3), Orta (2), ve Geliştirilmesi gerekli (1) şeklinde değerlendirebilmektedirler. Öğrenci çalışma kitabında da karekod uygulaması bulunmakla birlikte, sadece Modül 3’e ait karekodunda modülün etkileşimli ders kitabı sayfası açılmaktadır. Diğer tüm modüllerde karekodlarla herhangi bir işlem yapılamamaktadır.

Çalışma kitabındaki sayfa numaraları Almanca verilmiştir. Kitap içerisinde konuların tümü tek dillilik ilkesine uygun şekilde hazırlanmış olup, kitabın başındaki çalışma kitabı kullanım kılavuzundaki yönergeler Türkçe verilmiştir.

Öğretmenler için ayrıca öğretmen kılavuz kitabı da bulunmaktadır. “Wie Bitte? A1.1” ders materyaline ait öğretmen kılavuz kitabının olması, öğretmenlere kolaylık sağlamaktadır. 2551 Sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Planlı Yürütülmesine İlişkin Yönergenin “Ders Planı” başlıklı 12. maddesine göre; öğretmen kılavuz kitabı bulunan derslerde, kılavuz kitap, ders planı yerine kullanılabilir. Öğretmen kılavuz kitabında bulunan tüm karekodlar ile herhangi bir işlem yapılamamaktadır.

“Wie Bitte? A1.1.” Ders Kitabı Modül 3 “Meine Familie” Eklektik Yöntem Örneklemesi

Çalışmada, Almanca ders kitabı “Wie Bitte? A1.1” ders kitabında yabancı dil Almanca öğretiminde kullanılan dil öğretim yöntemlerinin birlikte kullanıldığı örneklenmiştir. Yapılan incelemede, söz konusu materyalin sadece tek bir öğretim yöntemi ile hazırlanmadığı, “Eklektik Yöntem”in tüm özelliklerini taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yabancı dil öğretim yöntemlerinin uygulanışı ise Modül 3 sayfa 32 ve sayfa 33’teki etkinliklerdeki kullanım yerleri ile sınırlandırılmıştır.

Şekil 1

“Wie Bitte? A1.1.” Ders Kitabı, Modül 3, 3A “Meine Familie- echt cool!” (s.32-33)

3 A Meine Familie – echt cool!

A1 Familienfoto im Internet

a Hör den Dialog und ergänze die Fragen!

Markus: *Hallo Fabian!*

Fabian: Hi! Ja, das ist meine Familie.
Markus: Oh! Deine Familie ist groß.
 Meine Familie ist nicht so groß.
 Deine Mutter sieht jung aus.

Fabian: Sie ist Lehrerin.
Markus:

Fabian: Das Mädchen ist meine Schwester, der Junge ist mein Cousin Arnold. Er ist 12 Jahre alt. Ich habe keinen Bruder.

Markus: Nein, ich bin ein Einzelkind.
 Meine Mutter und ich leben zusammen.

Fabian:

Markus: Er lebt in England.

- Was ist sie von Beruf?
 - Hast du Geschwister?
 - Wo ist dein Vater?
 - Hallo, Fabian! Ist das deine Familie?
 - Sind das deine Geschwister?

b Beantworte die Fragen wie im Beispiel!

- Hast du Geschwister?
Ja, ich habe eine Schwester und einen Bruder.
Nein.
- Bist du ein Einzelkind?
- Hat deine Mutter einen Bruder?

haben - Akkusativ
der: Ich habe **einen/keinen** Bruder.
die: Ich habe **eine/keine** Schwester.
das: Ich habe **ein/kein** Kind.

c Schau im Wörterbuch nach und ergänze die Lücken!

die Eltern:	die Kinder: der Sohn die Tochter	die Geschwister:	die Verwandten: der Onkel, die Tante , der Cousin, die Cousine , der Nefee, die Nichte
die Großeltern der Großvater (Opa) die Großmutter (Oma)	die Enkelkinder: der Enkel die Enkelin		

Wie bitte?

A2 Merve und Melikes Familienstammbaum

a Lies den Text und unterstreiche die Familienmitglieder!

Das sind Merve und Melike. Sie sind Zwillinge und haben keine weiteren Geschwister. Sie haben keinen Bruder und keine Schwester. Sie sind sechzehn Jahre alt. Ihre Familie ist sehr groß: ihre Eltern, ihre Großeltern und ihre Verwandte. Ihre Eltern heißen Mustafa und Sümeyye. Merve und Melikes Großvater heißt Metin und ihre Großmutter heißt Hasibe. Ihr Vater hat einen Bruder. Der Onkel heißt Kerim. Kerims Frau heißt Zeynep. Sie haben zwei Kinder. Ihre Kinder heißen Alperen und Sena. Das sind ihre Cousins.

b Schreib den Text aus der Sicht von Merve und Melike!
Wir sind Merve und Melike. Wir sind Zwillinge. ...

c Lies den Text noch einmal und ergänze die Lücken! Stelle die Familienmitglieder vor!
Metins Frau heißt Hasibe. ...

Possessivpronomen im Plural

wir	unser (e)
ihr	euer/eure
sie	ihr (e)
Sie	Ihr (e)

Genitiv „s“
 Merves Schwester heißt Melike.

Modül 3, 3A Meine Familie- echt cool! bölümünün 32. sayfasında, “A1-Familienfotos im Internet” başlıklı “a” etkinliğinde kulaklık sembolü ile işaretlenmiş ve görselle desteklenmiş bir dinleme metni olan konuşma diyalogu verilmiştir.

İşitsel-Dilsel Yöntem’e göre, “dilbilgisinin dil kalıpları gerçek hayattan alıntılanarak, ilgili bir resimle birlikte diyalog halinde sunulur, diyaloglar tekrar yoluyla ezberlenir” ilkesine uygun şekilde dinleme araçlarından sıklıkla yararlanır ve İşitsel-Görsel Yöntem’in “ders, çoğunlukla film veya ses sunumuyla başlar” ilkesine de uymaktadır.

İletişimsel Yöntem’in temel amacı yabancı dilde kendini bağımsız ifade etme yani iletişim kurma becerisi kazanmaktır. Sözlü iletişim ön planda, dilbilgisi geri plandadır ve telaffuz anlaşılır olmalıdır. Konuşma öncelense de dinleme, okuma ve yazma birlikte öğretilir. Dil, süreç içerisinde öğrenilir, ezber yapılmamalıdır.

Kısacası, bu etkinlikte de görüldüğü gibi, özgün ve çeşitli (yazılı, işitsel, görsel, işitsel- görsel) öğretim araçları kullanılmakta olup farklı işitsel araçlardan (EBA, OGM Materyal, akıllı tahta) yararlanılmaktadır. “Konular günlük hayattaki gibi doğal şekliyle diyaloglarla verilir (Radyo yayınları, gazete haberleri, yemek

tarifleri, restoranda yemek siparişi gibi...)” kriterine göre, iki arkadaşın doğal hayattaki karşılıklı (diyalog) konuşmaları İletişimsel Yöntem’in varlığını göstermektedir. Yine Direkt Yöntem’de de diyalog alıştırmaları-canlandırmaları önemlidir.

Sayfa 32.’deki “A1-Familienfotos im Internet”, “b” etkinliğindeki soruların yukarıdaki A1“a” etkinliğindeki metne göre ve verilen örneğe uygun şekilde cevaplandırılmaları beklenmektedir.

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi’ne göre, dilbilgisi kurallarından yararlanılarak dil öğretilmeye çalışılır. Dilbilgisi kuralı verilir, ana dilde açıklanır, örneklerle tekrar edilir, kelime hazinesi verilir alıştırmalarla pekiştirilir. Alıştırma yapıları ise kalıpları verilen örnek cümledekine benzer cümle kurma şeklindedir. Bunlara göre, verilen “b” etkinliğinin yanındaki görselde “haben+Akkusativ” dil bilgisi yapısının kuralları ayrıca bir dilbilgisi kutucuğu şeklinde verilerek kurala dikkat çekilmektedir. Örnek cümle verilerek benzer kullanımı istenmektedir.

A1 “b” etkinliği, Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ve İşitsel-Dilsel Yöntem’in karması olan Aktarımsal Yöntem’e göre, “Örnek → Kural → Varsa İstisnalar ve dilbilgisi kurallarını içeren örnek cümleler verilir”, şeklindedir. Yeni dilbilgisi kuralı bir formülle yazılır, istisnaların belirtilmesi çok önemlidir (çerçeveleme ve italik kullanılarak vurgulama), “Alıştırmalar, giriş metni ve dil bilgisi sunumundan sonra sunulur; verilen örneğe uygun cümle kurma gibi etkinlikler yaptırılır” olgularına uymaktadır.

Aynı şekilde A1 “c” etkinliğinde, konu ile sınırlandırılmış kelimeler üst başlıklar ve kelimelere ait belirli artikeller “der, die, das” kullanımlarıyla birlikte verilmiştir. Bu etkinlikte öğrenenin Almanca kelime kullanarak boşlukları eksik kelimeler ile tamamlaması istenmektedir.

Bu Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi’nin genel özellikleri arasında olan “kelime hazinesi verilir alıştırmalarla pekiştirilir” kriterine uymaktadır. Yine Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi’nde temel söz varlığına dikkat edilmez. Kelimelerin seçimi kullanılan metinlerle sınırlandırılmıştır. Kelimeler liste halinde verilir ve anlamlarıyla birlikte ezberlenmesi beklenir.

İşitsel-Dilsel Yöntem’de, belirli dilbilgisi olgusunu vurgulayan ve öğrencinin dilbilgisi kurallarını tanımasına rehberlik eden görsel sinyallerin (vurgulama; oklar, vb.) geliştirilmesine göre kelimelere ait artikeller farklı üç renkle vurgulanmış olup, dilbilgisi olgusu görsel sinyallerle desteklenmiştir. Ayrıca İşitsel-Dilsel Yöntem’de dilbilgisi, buradaki “Wie Bitte? A1.1” ders kitabında olduğu gibi, ders materyalinin ekinde tablo veya açıklamalar şeklinde bulunur.

Direkt Yöntem’de günlük konuşma dilinin söz varlığına odaklanılır. Yukarıdaki etkinlikte kelime öğretimi, “gösterip/adlandırmak, hedef dilde tanımlamak ve anlamı bağlamdan çıkarmak” şekilde mevcuttur.

Etkinlik aynı zamanda Kültürlerarası Yöntem’in “Kendi kültürel değerleri ile hedef kültürün normları arasındaki farklılıkları göstermek ve aynı şekilde farklı dil ve kültürler arasındaki benzerliklere işaret etmek” kriterine de uygundur. Türk kültüründe abi, abla olarak tanımlanan kişilere Almanya kültüründe sadece isimleriyle hitap edildiği, hala ve teyze kelimelerinin yerine ortak tek kelime “Tante”, dayı ve amca kelimeleri yerine yine ortak tek bir kelime “Onkel” kullanıldığı gösterilmektedir.

Ayrıca, Türk kültüründe anneanne ve babaanne ayrımının Alman kültüründe olmadığı ve her ikisine de büyükanne “Großmutter” olarak hitap edildiği ve kız ve erkek torun için ayrı kelimeler kullanıldığı gibi ayrımların olduğu gösterilerek, iki kültür arasındaki farklar ortaya koyulmaktadır.

Yine Modül 3’ün devamı olan sayfa 33’teki “A2-Merve und Melikes Familienstammbaum” başlıklı konu, görselle desteklenmiş bir okuma metni ile başlamaktadır. Bu metinde aile ve akrabalara ait kelimelerin bulunarak altlarının çizilmesi beklenmektedir.

Burada, Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi'ndeki "kelime hazinesi verilip alıştırma etkinlikleriyle pekiştirilir" olgusuna göre aile ve akraba sözcükleri bulma alıştırması ile pekiştirilmesi hedeflenmektedir.

"Aktarımsal Yöntem", Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ve İşitsel-Dilsel Yöntem'in özelliklerini taşıyan karma bir yöntemdir. Dilbilgisi verilirken Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi'nden, günlük yaşamdan alınan diyalogların ders ortamına taşınmasında ise İşitsel-Dilsel Yöntem'den faydalanılır.

A2 "a" etkinliği, Aktarımsal Yöntem'in, "Derse genellikle okuma parçası ve okuma parçasına ait resimle başlanır" kriterine tam uymaktadır.

Ayrıca, Kültürlerarası Yöntem özelliklerinden olan "Yabancı dil öğrenirken karşı kültürle empati kurarak hoşgörülü olmayı, önyargısız bakmayı sağlar ve kültürler arasında köprü kurar, kendi dünyasına yabancı bir gözle bakabilmeyi öğretir" kriterlerine göre ise, sayfa 32'de A1"a" etkinliğinde Alman bir aile tanıtılırken, sayfa 33'teki A2 "a" etkinliğinde ise Türk bir aile tanıtılmaktadır. Bu etkinlikler, yöntemin özelliklerinden olan ve dersin temelini oluşturan, "kültür karşılaştırmalı kurmaca edebi metinler" olduklarını göstermektedir.

A2 "b" etkinliğinde, A2 "a" etkinliğindeki metnin dönüştürülerek Merve ve Melike'nin bakış açısından yazılması istenmektedir. Nasıl yazılması gerektiği ile ilgili iki adet örnek cümle verilmiştir.

A2 "b" etkinliğinin, Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi'nin alıştırma yapılarından olan "cümlelerin yeniden kurulması (özne, fiil, zarf, sıfat değişimi ile) ve kalıpları verilen örnek cümleye benzer kullanımı" kriterlerine uygun olduğu görülmektedir. Bu etkinlikte, yazmak ve okumanın, dinlemek ve konuşmaktan daha ön planda olduğu da görülmektedir.

A2 "c" etkinliğinde, A2 "a" etkinliğindeki metnin tekrar okunarak sayfanın aşağısındaki görsellerle desteklenen boşlukların uygun ifadeler ile tamamlanması ve aile üyelerinin tanıtılması istenmektedir.

A2 "c" etkinliğinde, İşitsel-Dilsel Yöntem'deki, "belirli dilbilgisi yapısının vurgulanması ve dilbilgisi kurallarının görsel sinyallerle (vurgulama, oklar, vb.) desteklenmesi" kriterlerine uygun şekilde sayfanın yan kısmında "Possesivpronomen im Plural" (iyelik zamirlerinin çoğulları) ve Genitiv "s" (-nın, -nin) dilbilgisi kalıbını gösteren dilbilgisi kutucukları mevcuttur. Dilbilgisi kutucuklarının kullanımı Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi'nin varlığını ispatlamaktadır. Dolayısıyla, Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ile İşitsel-Dilsel Yöntem'in birlikte kullanılması aynı zamanda ikisinin karması olan Aktarımsal Yöntem'in de varlığının ispatıdır.

Bu etkinlikte Kültürlerarası Yöntem'e uygun şekilde, etkinlikte seçilen aile üyelerinin isimleri Türkçedir. Böylece iki kültür arasında bağ kurulması kolaylaştırılmaktadır. Bahsi geçen yönetime uygun olan bu etkinlikte, temel yazma ve okuduğunu anlama becerileri daha fazla ön plandadır.

İletişimsel Yöntem öğrenci merkezlidir ve ders içi etkileşim, öğrenci- öğrenci etkileşimi ve iş birlikli öğrenme şeklindedir. Öğrenci kendi öğrenme sorumluluğunu üstlenir. Öğretmen öğrenciyi motive eder ve rehberlik yapar. A2 "c" etkinliğinde aile üyelerinin tek tek tanıtılması istenmektedir. Kitapta verilen aşağıdaki görsellerden ve verilen bilgilerin sentezlenerek konuşma etkinliğinin yapılması beklenmektedir.

Eklektik Yöntem'in "Wie Bitte? A 1.1" Öğrenci Ders Kitabındaki Varlığı

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere "Eklektik Yöntem" tüm yabancı dil öğretim yöntemlerini dikkate alan bir yöntemler karmasıdır. Dolayısıyla hiçbir yöntemi tamamen dışarıda bırakmamakla birlikte, öğretmenin öğretim hedeflerinin gerektirdiği öğrenci kazanımları açısından, ihtiyaçlar doğrultusunda her yöntemden faydalanmak üzerine oluşturulmuştur ve "Yöntemler Karması" veya diğer bir deyişle "Yöntemler Çoğulculuğu" olarak adlandırabileceğimiz "Eklektik Yöntem"den diğer tüm yöntemleri ayırmak mümkün görünmemektedir. Çalışmamızda Modül 3'te, baz aldığımız sekiz yöntemden Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi'nin, Direkt Yöntem'in, İşitsel-Dilsel Yöntem'in, Aktarımsal Yöntem'in, İşitsel-Görsel Yöntem'in, İletişimsel Yöntem'in ve Kültürlerarası Yöntem'in çeşitli alıştırma, etkinlik ve

uygulamalarından faydalanıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda “Wie Bitte? A 1.1” Modül 3, sayfa 32 ve 33 örneklemelerine göre ders kitabı tek bir yöntemde değil, yöntemler karması olan “Eklektik Yöntem” ilkelerine göre hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

“Wie Bitte? A 1.1” Öğrenci Çalışma Kitabı Analizi

Öğrenci çalışma kitabının girişindeki kullanım yönergeler bölümünde belirtildiği gibi karekodu taratarak, resim, video, animasyon, soru ve çözümleri vb. ilave kaynaklara ulaşamamaktadır. Öğrenci çalışma kitabında ders kitabında bulunmayan, konu anlatımında olmayan kelimeler ve ifadeler mevcuttur. Aşağıda öğrenci çalışma kitabında bulunan alıştırmaları türlerini gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 1

Almanca “Wie Bitte? A1.1.” Öğrenci Çalışma Kitabı Alıştırma Dağılım Tablosu

Modül	1	2	3	4	5	6	7	8	Toplam
Eşleştirmek	4	2	6	1	5	4	3	2	27
Boşluk doldurmak	4	3	5	4	6	4	3	2	31
Örneğe uygun cümle yazmak	-	3	1	7	-	2	5	4	22
Örneğe uygun soru cevaplamak	1	2	2	-	4	-	-	-	9
Soru cümlesi yazmak	1	1	1	2	-	1	1	1	8
Tablo tamamlamak	2	-	-	-	1	1	-	4	8
Verilen bilgi ile cümle yazmak	-	1	1	2	-	1	1	2	8
Verilen kelimeleri anlamlı									
Sıralamak (cümle kurmak)	1	-	2	1	1	1	1	-	7
Hata düzeltmek-Yanlış bulmak	1	-	-	-	1	3	-	1	6
Bulmaca	1	1	-	-	1	1	1	-	5
Verilen diyalogu doğru sıralamak	2	-	-	1	-	-	1	1	5
Harf-kelime tamamlamak	3	-	-	-	1	-	-	-	4
Harfleri doğru sıralamak	-	2	-	-	-	-	1	1	4
Verilen görselleri adlandırmak	-	-	1	-	2	-	-	1	4
Çoktan seçmeli soru	1	-	-	1	-	-	-	-	2
Metin veya cümle dönüştürmek	-	1	-	-	-	1	-	-	2
Wortschlange	1	-	-	-	-	-	1	-	2
TOPLAM	22	16	19	19	22	19	18	19	154

Yukarıdaki tabloya göre “Hallo!” adlı Modül 1’de 22 tane alıştırmaya mevcuttur. Bu alıştırmalardan en fazla eşleştirme ve boşluk doldurma alıştırmaları ve ardından harf-kelime tamamlama alıştırmaları gelmektedir.

“Mein Gymnasium” adlı Modül 2’de sadece 16 tane alıştırmaya mevcuttur. Alıştırma olarak en fazla eşleştirmek, boşluk doldurmak ve verilen örneğe uygun cümle yazmak gelmektedir.

“Meine Familie” adlı Modül 3’te 19 tane alıştırmaya olup, en fazla eşleştirmek ve boşluk doldurma mevcuttur.

“Der Alltag” adlı Modül 4’te yine Modül 3 gibi 19 tane alıştırmaya mevcuttur. Alıştırma olarak ise boşluk doldurmak ve verilen örneğe uygun cümle yazma alıştırmaları en çok kullanılan alıştırmaya türleridir.

“Essen und Trinken” adlı Modül 5’te Modül 1’deki gibi 22 tane alıştırmaya vardır. Eşleştirmek, boşluk doldurmak ve örneğe uygun soru cevaplamak, en yoğun tercih edilen alıştırmalardır.

Modül 6 olan “Besondere Tage” modülünde ise Modül 3 ve 4’teki gibi 19 alıştıırma olup, eşleştirme, boşluk doldurma ve hata düzeltmek-yanlış bulmak alıştıırmaları en yoğun olanlardır.

“Freizeitaktivitäten” adlı Modül 7’de 18 alıştıırma mevcuttur ve en fazla verilen örneğe uygun cümle yazmak, eşleştirmek ve boşluk doldurma alıştıırmalarıdır.

Son modül olan “Einkaufen” adlı Modül 8’de 19 tane alıştıırma mevcut olup, verilen örneğe uygun cümle yazmak ve tablo tamamlama alıştıırmaları en fazla verilen alıştıırma türlerindedir.

Öğrenci çalışma kitabında genel olarak sırasıyla en fazla boşluk doldurmak 31 tane, eşleştirme alıştıırmaları 27 tane ve verilen örneğe uygun cümle yazmak 22 tane alıştıırma mevcuttur.

Yukarıdaki alıştıırma türlerinden anlaşılacağı üzere, öğrenci çalışma kitabında dört temel dil becerilerinden dinleme ve konuşma becerilerine hiç yer verilmemiştir. En fazla yazma ve sonrasında ise yazmaya oranla çok az okuma alıştıırmaları mevcuttur. Okuma alıştıırmaları salt okuma değil, hedefi yazmak da olan okuma alıştıırmalarıdır.

Bu alıştıırma türlerinden de anlaşılacağı üzere, klasik yabancı dil öğretim yöntemlerinde sıklıkla kullanılan alıştıırma türlerinden olan boşluk doldurma, eşleştirme ve verilen örneğe uygun cümle yazma alıştıırmalarının kullanıldığı görülmektedir.

Öğrenci çalışma kitabında, İletişimsel Yöntem’in tercih ettiği çoktan seçmeli soru kalıplarından sadece 2 tane ve doğru-yanlış alıştıırmalarından ise hiç örnek bulunmamaktadır. Kültürlerarası Yöntem ile ilgili en fazla kültürel öge Almanca ders kitabı ile aynı modüllerde bulunmakla birlikte, en çok kişi isimlerinin kullanımında, dini ve milli bayramlarda veya kutlamalarda ve yemek tarifleri ile ilgili bölümlerde kullanılmıştır.

Eklektik Yöntem’deki etkinliklerde, dil öğretim konularının gerçek hayattan seçilmesine ve sözcükleri anlamlı cümleler içinde öğreten alıştıırmaların kullanılması istenmektedir. Dil öğretim ilkelerinden “basitten karmaşığa”, “somuttan soyuta”, “bilinenden bilinmeyene” ilkeleri benimsenerek, dört temel dil becerisine eşit derecede önem verilmektedir. Dolayısıyla, “Eklektik Yöntem” tüm alıştıırma tiplerine açık olup, özgür alıştıırmalara imkân tanıdığından, bu yöntemin varlığı, yapılan analizlerle sabittir.

Sonuç

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu bünyesinde, sorumlu “Ders kitabı hazırlama komisyonu” tarafından tasarlanarak hazırlanan ulusal Yabancı Dil Almanca ders materyallerinin oluşumunda yöntem karmaşası olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmamızda bu gözlemler çerçevesinde, Türkiye çapında ortaöğretim kurumları 9. ve 10.sınıflarında, Almanca derslerinde kullanılmasıyla ön plana çıkan “Wie Bitte? A.1.1” Almanca ders materyali, Modül 3 sayfa 32 ve 33’ içinde barındırdığı öğretim yöntemleri açısından irdelenerek, “Eklektik Yöntem” in varlığına dair bulgular aşağıda değerlendirilmiştir. Mevcut çalışmadaki tespitler, yabancı dil ders kitabı hazırlayanlara, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun ders kitabı geliştirme çalışmalarına ve bu alanda inceleme yapacak olan araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yabancı dil herkes tarafından önemsenmesine rağmen, yıllardır bu konuda hedeflenen başarıya ulaşılamaması, dikkat çekicidir. Bu nedenle başarısızlığın sebeplerinin incelenmesi ve gerekli önlemlerin alınması son derece önemlidir.

Günümüzde eğitim politikaları, ülkelerin ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel gereksinimlerini dikkate alarak oluşturulmaktadır. Özellikle son yıllarda ülkemizde yabancı dil derslerine daha fazla önem verilmeye başlanmış olsa da yabancı dil öğretiminde hedeflenen başarının sağlanamamasına neden olan sebeplerin arasında en önemli sorunsal “yöntem”dir. Başka bir deyişle problem, mevcut öğretim yöntemlerinin etkin ve bilinçli kullanılamamasından kaynaklanmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde neden hedeflenen başarıya ulaşamadığı ya da daha başarılı bir dil öğretiminin nasıl gerçekleştirilebileceği konusundaki düşünceler, bilim insanlarını sürekli bir yöntem arayışına itmiştir.

“Nasıl öğreteceğim?” sorusunun cevabını yaklaşımlar, yöntemler ve teknikler vermektedir. Bu sebeple, Almanca öğretiminde kullanılan ders kitaplarında hangi yöntem veya yöntemlerin kullanıldığının tespiti, Almanca ders kitaplarının sadece tek bir yöntem ile değil “Eklektik Yöntem” ilkelerine göre yazıldıklarının gösterilmesinde önemlidir.

Öğrencide hedeflenen kazanım, derste birden fazla öğretim yönteminin kullanımı ile daha etkin olacaktır. Böylece, kullanılan öğretim yöntemlerinden, öğrencinin kazanımına uygun, bir veya daha fazla yöntem seçilerek kullanılması ilkesine dayanan “Eklektik Yöntem” ön plana çıkmaktadır.

Bu bağlamda, yabancı dil öğrenimi ve öğretimindeki sorunların ortadan kaldırılabilmesi için yöntem sorununa bir çözüm getirilmesi önem kazanmaktadır. Araştırma, ders materyalinin “Eklektik Yöntem” parametreleri ile oluşturulduğunu ispat ederek, Almanca öğretiminde hedeflenen başarı için eklektik bir sistemin varlığına ihtiyaç duyulduğunu bilimsel veriler çerçevesinde kanıtlayarak göstermektedir.

Bu sebeple, “Wie Bitte? A1.1” ders materyalindeki “Eklektik Yöntem” in varlığına ilişkin örnekler Modül 3 “Meine Familie” bölümünde “A1-Familienfoto im Internet” ve “A2-Merve und Melikes Familienstammbaum” adlı alt başlıklarında araştırılmıştır.

Bu çalışmada “Wie Bitte? A1.1” ders materyalindeki “Eklektik Yöntem”in varlığının araştırılmasındaki diğer önemli bir neden ise, Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AOÖÇ) metninde yabancı dil öğretimine dair yer alan temel görüş ve kararlardır:

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (AOÖÇ) metninin Altıncı Bölümü’nün ağırlık noktasını yöntem konuları oluşturmaktadır. Ortak Öneriler Çerçevesi, ne belirli bir yöntemi kullanmayı zorunlu kılar, ne de bir öneride bulunur. Uygulanmakta olan yöntemleri tekrar gözden geçirmeyi, yeni kararlar vermeyi ve tam olarak nasıl çalışmak istendiğinin anlatılabilmesi için seçenekler sunar.

Yine AOÖÇ’nin Modern Dil Öğrenimi ve Öğretimine İlişkin Bazı Yöntemler başlıklı 6.4. (s.142) bölümünde, “Yabancı dil öğrenim ve öğretim yöntemleri kapsamlı olarak tanıtılmalı, bu arada bütün seçenekler belirli bir yaklaşım önerilmeden, tüm saplantılardan uzak, açık ve şeffaf bir şekilde ortaya konulmalıdır. Avrupa Konseyi’nin en temel yöntem ilkesi, dil öğrenenlerin sosyal bağlamdaki gereksinimleri göz önüne alınarak saptanan hedeflere ulaşmak için, etkili yöntemlerin, dil öğretimi, öğrenimi ve araştırılmasında kullanılmasıdır. Etkililik, bir yandan dil öğrenenlerin güdülerine ve kişiliklerine, diğer yandan mevcut insan kaynaklarına ve bütçeye bağlıdır. Bu temel ilkelere bağlılık, zorunlu olarak çok yönlü hedeflerin ve çeşitli yöntemlerin ve materyallerin artmasını sağlar” şeklinde açıklamalarda bulunulurken “Modern diller günümüzde farklı yollarla öğrenilir ve öğretilir” düşüncesi hakimdir.

Yine Avrupa Konseyi, uzun yıllardan beri dil öğrenenlerin bildirişimsel gereksinimlerin yanı sıra, onların bu gereksinimlerini karşılayan ve onların özelliklerine uygun materyal ve yöntem kullanımını temel alan bir yaklaşımı destekler. Ortak Öneriler Çerçevesi’nin görevi, yabancı dil öğrenimi için belirli bir yöntemin önerilmesi değil, daha çok bu doğrultuda seçeneklerin önerilmesidir. Bu seçenekler hakkında kapsamlı bilgi alışverişi ve bunlardan kaynaklanan deneyim uygulama odaklı olmalıdır. Burada, önceki mevcut yöntemlerden geliştirilmiş birkaç seçeneğin gösterilmesi mümkündür. Öneriler Çerçevesi’nin kullanıcılarının kendi bilgi ve deneyimlerine dayalı olarak eksiklikleri tamamlamaları beklenir” (Telc, 2013, s.142), şeklinde açıklanmaktadır.

Yabancı dil öğrenirken her yöntemin farklı özellikleri ve ilkeleri vardır. Farklı gruplar farklı yöntemlerin kullanımını gerektirir. Günümüze kadar çeşitli yöntemler geliştirilmeye çalışılsa da her gruba

uygun tek bir doğru yöntemden bahsetmek gerçekçi görünmemektedir. Değişen dünyada, yabancı dil yöntemleri sürekli yenilenmeye, iyileştirilmeye ve geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadırlar.

Yabancı dilin öğretiminde başarılı olabilmek için yaklaşımlar, yöntemler ve teknikleri iyi bilmek ve uygun olanları uygun yerlerde kullanmak gerekmektedir. Amaç, yabancı dilde tüm temel dil becerilerin, yani duyduğunu anlama, konuşma becerisi, okuduğunu anlama ve yazma becerisinin eşit düzeyde geliştirilmesine olanak sağlamaktır. Bunu da yaklaşımlardan, yöntemlerden, teknik ve stratejilerden uygun olanları seçerek kullanan Eklektik Yöntem ile sağlamak mümkündür. Ayrıca zaten her dilin yapısı aynı olmamakla birlikte, morfolojik, fonetik, dilbilgisi gibi farklılıkları bulunduğundan, her dilin aynı yöntemle öğretilmesinin de başarıyı getireceği şüphelidir.

Önemli olan diğer bir husus ise, kullanılacak yöntem, yaklaşım ve tekniklerin öğretilecek olan dilin öğretim materyallerine uygulanması ve uyumudur. Teknolojik imkanlar, uygun ders kitabı ve öğrenci etkinlik kitaplarının ders materyali olarak kullanılması ve var olan veya geliştirilen yeni yöntemler arasında hedef kazanımlara uygun yöntemlerin seçilerek kullanılması (Eklektik Yöntem) başarıyı etkileyen unsurlardır.

Buna göre hiçbir yöntem bir öncekinden (ya da eksik gördüğü yöntemden) tamamen farklı veya tamamen yeni ilkeler, teknikler veya yaklaşımlar kullanmamaktadır.

Bu nedenle bazı yöntemlerin birbirleriyle örtüştikleri teknik, ilke ve alıştırmaları vb. bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle “yeni” bir yöntem, birkaç yöntemde var olan özellikleri kullanmaya devam edebilmektedir. Dolayısıyla tek bir yöntemin yeterli olmadığı, daha iyiye ulaşmak için var olan yöntemlerin güncellenerek hedef grup, zaman, ihtiyaçlar doğrultusunda temel ve özel prensipler çerçevesinde farklı yöntemlerden uygun özellikleri ve uygulamaları seçerek başarıya ulaşmak gerekmektedir.

“Wie Bitte? A1.1” ders kitabını değerlendirirken ders kitabının modüllerin giriş sayfalarında belirtilmiş olan dilbilgisi konularının eksik ve/veya fazla olduğu ve modüller içerisinde işleniş sırasına göre verilmemiş olmaları dikkat çekmiştir. Dilbilgisi konularının modüllerin içlerinde raptiyeli bilgi kutucukları şeklinde ve ders kitabının sonunda da ayrıca tablolar ile daha geniş kapsamlı verilmiş olması, dilbilgisinin ne kadar önemsendiğinin göstergesidir. Ders kitabının sonunda modül modül ayrılmış, Almancadan Türkçeye çevrilmiş kelime listesi mevcuttur. Almanca kelimelerin çoğul halleri için kısaltmalar da verilmiştir. Buradan, Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi’nin baskın olduğu gözlemlenmekle birlikte, dilbilgisi konularının basitten karmaşığa doğru verilmiş olması, karma bir yöntem olan Aktarımsal Yöntem’in de varlığını göstermektedir. Ders kitabındaki modüllerin çoğunun, dinleme etkinlikleri ve görsel materyallerle desteklenmiş metinler ile ve/veya diyaloglarla başlaması, İşitsel-Dilsel ve İşitsel-Görsel Yöntemlerin kullanıldığını göstermektedir.

Kültürlerarası Yöntem’in, “kendi kültürel değerleri ile amaç kültürün normları arasındaki farklılıkları göstermek ve aynı şekilde farklı dil ve kültürler arasındaki benzerliklere işaret etmek” kriterleri, kendini özellikle iki veya daha fazla kültüre ait milli ve dini bayramlarda, kıyafet, yemek, vb. konuların seçiminde göstermektedir. Seçilen örneklemede aile konusu işlenmekte, ayrıca Türk ve Alman özel isimleri kullanılmaktadır.

Bu çalışmayla tespit edilen Almanca ders kitabı “Wie Bitte? A1.1” Modül 3, sayfa 32 ve 33 içerisindeki farklı yöntemler, “Yöntemler Karması” olan Eklektik Yöntem’in varlığının ispatıdır.

Almanca öğretimi için geliştirilmiş karma bir yöntem olan Aktarımsal Yöntem’in (Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ve İşitsel-Dilsel Yöntem’in karması) Eklektik Yöntem’in ortaya çıkışından çok önce kullanılıyor olması, tek bir yöneme bağlı kalmadan başarıya ulaşmak için Eklektik bir yöneme ihtiyaç duyulduğunun göstergesi ve ispatı sayılabilir. Hatta Aktarımsal Yöntem’in günümüzde İngilizce dil öğretiminde de faydalanılan Eklektik Yöntem’in bir öncüsü olduğu da düşünülebilir.

Son olarak, bu çalışmada kısaca değinilen yabancı dil öğretim yöntemlerinin birbirlerinden tamamen bağımsız olmadıkları, analiz edilen “Wie Bitte? A.1.1” ders kitabı Modül 3, sayfa 32 ve 33’te hangi zamanlarda hangi yöntemlerin tercih edildiğinin kesin olarak sınırlarının çizilemediği ve işin mutfağında bilinçli veya bilinçsiz olarak, genellikle bir yöntemler karması, yani yöntemlerin iç içe geçtiği “Eklektik Yöntem”in kullanıldığı söylenebilir.

Kaynaklar

- Akyıldız Tümen, S. (2019). *Yabancı Dil Öğretimi ve Yöntemleri- Bilişsel Koçluk Destekli yansıtıcı Öğretim Yaklaşımının İngilizce Öğretiminde Öğrencilerin Akademik başarısına, Kalıcılığa, yansıtıcı Düşünme ve Üstbilmiş Becerilerine Etkisi* [Doktora tezi, Fırat Üniversitesi]. Elâzığ.
- Altun Demir, N. (2015). Yöntem sonrası pedagoji: Yöntemlerin özgünlüğü, uygulanabilirliği, olabilirliği. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13(50), 9-23.
- Arslan, U. (2022). *Eğitimde Eklektik Yaklaşım*, <http://okul.com.tr/aileler-icin/makaleleri/egitimde-eklektik-yaklasim-585>.
- Bach, G. & Timm, J. P. (2009). *Englischunterricht. Grundlagen und Methoden einer handlungsorientierten Unterrichtspraxis* (4., vollst. Überarb. u. erweit. Aufl.). Tübingen.
- Dahl, E. (2013). *Fremdsprachendidaktik heute*. ErziehungskunstSpezial-Waldorf.leben
- Demirel, Ö. (2010). *Yabancı Dil Öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğan, C. (2012). *Sistematik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımı ve Yöntemleri*. Ensar Neşriyat.
- Güzel, A. & Barın, E. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Akçağ Yayınları
- Heuer, H. (1979). *Grundwissen der englischen Fachdidaktik*. Quelle und Meyer Verlag.
- Karatay, H. (b.t.). *Dil Öğretim Yöntem ve Teknikleri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (b.t). *Avrupa Dilleri için Ortak Avrupa Başvuru Metni, Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*,(s.133). http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf.
- Memiş, M. R. & Erdem, M. D. (2013). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, kullanım özellikler ve eleştiriler. *Journal of Turkish Studies*, 8(9), 297-318.
- Öner, İ. (2019). “Wie Bitte?” ve “Schritte International” adlı Almanca ders kitaplarında yazma becerisine yönelik araştırmaların karşılaştırmalı şekilde incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Resmî Gazete (2006). *Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/05/20060531-3.htm>
- Sebüktekin, H. (1973). Yabancı dil öğretiminde yöntem. *Boğaziçi Üniversitesi Dergisi*, 1, 95-100.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı- Komisyon (2018). *Deutsch als Fremdsprache für Gymnasien, “Wie Bitte?” A1.1*, Almanca ders kitabı.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı- Komisyon (2018). *Deutsch als Fremdsprache für Gymnasien, “Wie Bitte?” A1.1*, Almanca öğrenci çalışma kitabı.
- Telc (2013). *Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme*. Avrupa Konseyi, Modern Diller Bölümü.

Türk Dil Kurumu (2023). *Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr>

Uzuntaş, A. & Yıldız, C. (2017). Dil öğretiminde yaklaşımlar, yöntemler, strateji ve teknikler. H. Develi, C. Yıldız, M. Balcı, İ. Gültekin ve D. Melanlıoğlu (Ed.), *Uygulamalı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi El Kitabı* (205-240). Kesit Yayınları.